

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA

„KOLEKCJE ROŚLIN UŻYTKOWYCH W ŚWIETLE GLOBALNEJ STRATEGII OCHRONY ŚWIATA ROŚLIN 2020”

*organizowanej pod patronatem
Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce*

w ramach XLVI Zjazdu Polskich Ogrodów Botanicznych

**13 - 16 czerwca 2016,
Koryciny**

ORGANIZATORZY:

- Podlaski Ogród Ziółowy w Korycinach
- Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny - Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie
- Laboratorium Nowych Technologii Wytwarzania Produktów Zielarskich i Oceny ich Jakości w Katedrze Roślin Warzywnych i Leczniczych, SGGW w Warszawie

WSPÓLORGANIZATORZY:

- Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Rudka
- Muzeum Rolnictwa im. Księdza K. Kluka w Ciechanowcu

EKSPEDYCJE – PIERWSZY KROK DO ZACHOWANIA DAWNYCH ODMIAN DRZEW OWOCOWYCH

GRZEGORZ HODUN, MAŁGORZATA HODUN

*Institut Ogrodnictwa
ul. Konstytucji 3 Maja 1/3, 96-100 Skierniewice
e-mail: grzegorz.hodun@inhort.pl*

Polska jest jednym z nielicznych krajów europejskich, w którym zachowało się wiele dawnych odmian drzew owocowych. Drzewa takich odmian spotyka się w ogrodach klasztornych, sadach przydomowych, alejach, pośród pól i na pastwiskach. W miejscach tych przetrwały niejedną surową zimę i większość z nich wciąż dobrze rośnie i owocuje mimo braku ochrony chemicznej. Generalnie duża wytrzymałość na mróz i mała podatność na choroby, a także bardzo duże zróżnicowanie genetyczne dawnych odmian drzew owocowych przemawiają za ocaleniem ich dla kolejnych pokoleń. W sytuacji, gdy ich występowanie jest poważnie zagrożone, a stanowią one nasze dziedzictwo historyczne i kulturowe, zachowanie ich staje się wręcz obowiązkiem.

Ekspedycje są pierwszym krokiem w kierunku ochrony *ex situ* dawnych odmian drzew owocowych. Znajdowanie na terenie Polski takich odmian i przenoszenie ich do kolekcji polowych jest od ponad 20 lat zadaniem Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach, realizowanym samodzielnie i we współpracy z Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie. Genotypy pochodzące z ekspedycji rozmnaża się na odpowiedniej dla danego gatunku podkładce, a wyprodukowane drzewka sadi w kolekcjach polowych. Tutaj, po wejściu drzew w owocowanie, pozyskane odmiany ocenia się, opisuje i identyfikuje. Na podstawie przeprowadzonej oceny określa się ich wartość i przydatność. Wybrane odmiany poleca się do dalszych badań, hodowli twórczej, a także uprawy, m.in. w sadach tradycyjnych i ekologicznych. Dzięki ekspedycjom wiele mniej znanych genotypów zostało zarekomendowanych do *Programu rolnośrodowiskowego na lata 2007–2013*, mającego na celu m.in. zachowanie *in situ* dawnych odmian drzew owocowych.

Aktualnie w kolekcjach IO utrzymywanych jest ponad 800 pochodzących z ekspedycji dawnych odmian drzew owocowych, w tym około 550 genotypów jabłoni, około 150 odmian gruszy i ponad 100 genotypów innych gatunków (czereśni, wiśni, śliwy i orzecha włoskiego).

Praca została wykonana w ramach programu wieloletniego IHAR-IO (2015-2020), zadanie 1.3 „Gromadzenie, zachowanie w kolekcjach ex situ, kriokonserwacja oraz charakterystyka, ocena, dokumentacja i udostępnianie zasobów genowych i informacji w zakresie roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych oraz spokrewnionych dzikich gatunków”, finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.